

Kirkjuþing 2020-2021.

22. mál - þskj. 22.

T I L L A G A

að starfsreglum um Skálholtsstað.

(Lagt fyrir 60. kirkjuþing 2020-2021).

Flutt af vígslubiskupi í Skálholti.

Frsm. Kristján Björnsson.

1. gr.

Skálholtsstaður er eign þjóðkirkjunnar. Skálholtsstaður er helgur sögustaður og kirkjulegt fræðslu- og menningarsetur. Undir ábyrgð Skálholtsstaðar fellur allur rekstur og starfsemi í Skálholti, í Skálholtsskóla, Skálholtsbúðum og öðru húsnæði, í Gestastofu, í og á allri Skálholtsjörðinni en auk þess rekstur og starfsemi Skálholtsdómkirkju og skal það vera í samráði við sóknamefnd, sóknarprest og vígslubiskup Skálholtsumdæmis sem bera ábyrgð á helgihaldi.

2. gr.

Kirkjuráð skipar stjórn Skálholts til fjögurra ára og setur henni erindisbréf en stjórnin er ábyrg gagnvart kirkjuráði og biskupi Íslands. Stjórnin annist í umboði biskups og kirkjuráðs, ásamt vígslubiskupi, uppbyggingu og rekstur staðarins í samræmi við lög um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað nr. 32/1963 og samþykktir kirkjuþings og kirkjuráðs.

Stjórn Skálholts gerir fjárhagsáætlun til þriggja ára í senn og starfar innan þess ramma sem kirkjuráð hefur samþykkt og staðfest hefur verið á kirkjuþingi. Stjórnin gerir starfsáætlun til eins árs í senn.

Starfsáætlun, samþykktir og fundargerðir stjórnar skulu jafnan send kirkjuráði og biskupi Íslands til upplýsingar.

Stjórnin ræður framkvæmdastjóra Skálholts sem skal vera ábyrgur fyrir rekstri staðarins, starfsmannahaldi og dagskrárgerð fyrir námskeið, ráðstefnur og fundi á vegum kirkjunnar og annarra aðila.

Stjórn Skálholts skipar skoðunarmenn reikninga.

3. gr.

Öll starfsemi Skálholts skal vera í samræmi við sögu, menntun, menningu og helgi staðarins sem kirkjustaðar, skóla og fyrsta biskupsstóls á Íslandi. Skálholtsskóli starfar á grunni fornrar skólahéðar og sögu lýðháskóla í Skálholti. Markmið skólans er að efla tengsl kirkju og þjóðlífs og stuðla að víðtækum áhrifum kristinnar trúar og menningar á innlendum vettvangi og í alþjóðlegu samstarfi með ráðstefnum, námskeiðum, rannsóknarvinnu, fundum

og málþingum, en einnig kyrrðardögum og stuðningi við Sumartónleika í Skálholti og annað tónleikahald.

Skólinn skal efla starfsemi þjóðkirkjunnar, m.a. með fræðslu, ráðstefnum og námskeiðahaldi fyrir starfsfólk hennar og annað áhugafólk um kirkju, kristni, tónlistarlíf, fræðslumál, sögu og menningu en einnig með því að bjóða aðilum utan kirkjunnar aðstöðu til funda, málþinga, námskeiða og ráðstefnuhalds. Skólinn og kirkjan skal vera sérstakur griðastaður fyrir ýmiss konar kyrrðardaga í samræmi við áratuga sögu kyrrðardaga í Skálholi.

Skólinn starfar einkum á sviði guðfræði, kirkjutónlistar og fræðslu.

4. gr.

Stjórn Skálholts er heimilt að leigja út veitinga- og gistihúsarekstur staðarins og skal bera slíka rekstrarsamninga undir kirkjuráð og biskup Íslands.

Stjórninni er heimilt að leigja út haglendi og slægjur á jörðinni, kaupa eða selja slátt og hey, en auk þess að leigja út veiði í Brúará og Hvítá og önnur landgæði til tekna fyrir rekstur staðarins. Stjórninni er heimilt að starfrækja rafmagnshleðslustöðvar fyrir ökutæki og innheimta gjald vegna afnota af þeim.

5. gr.

Stjórn Skálholts og framkvæmdastjóri eru í fyrirsvari fyrir starfsemi og rekstur Skálholtsstaðar. Stjórnin annast samninga við samstarfsaðila Skálholts og er heimilt að skipa nefndir og starfshópa til sérstakra verkefna.

6. gr.

Vígslubiskupinn í Skálholti er talsmaður Skálholts. Hann skal vera í almennu fyrirsvari fyrir staðinn og hefur þar aðsetur með biskupsbústað og skrifstofu. Vígslubiskup situr að jafnaði alla fundi stjórnarinnar og ber ábyrgð á því með stjórninni að unnið verði eftir samþykkttri stefnumörkun fyrir Skálholt.

Vígslubiskup ber ábyrgð á uppbyggingu biskupsstólsins eftir því umboði sem kirkjuráð og biskup Íslands veitir og er kirkjuráði til stuðnings og samráðs í málefnum stólsins svo og öðrum kirkjulegum stjórnvöldum. Skálholtsbiskup kemur fram í nafni staðarins og umdæmis Skálholts eftir því sem við á. Vígslubiskup ber ásamt sóknarpresti ábyrgð á helgihaldi og búnaði Skálholtsdómkirkju í samráði við sóknarnefnd

Vígslubiskup stendur fyrir árlegri Skálholtshátíð í samráði við stjórn og aðra aðila. Vígslubiskup stendur reglulega fyrir kyrrðardögum í Skálholti.

7. gr.

Framkvæmdastjóri kallar reglulega saman samráðsfund fastra starfsmanna og samstarfaðila, auk prests og vígslubiskups. Samráðsfundi er meðal annars ætlað að samræma alla dagskrá og starfsemi í Skálholti og stuðla að góðu samstarfi og aukinni þjónustu.

8. gr.

Skálholtsfélag hið nýja er sjálfstætt félag sem vinnur að eflingu Skálholts og styður við starfsemi og uppbyggingu á staðnum. Tilgangur félagsins er að styðja við kirkjulegt og menningarlegt starf í Skálholti er efli tengsl kirkju og þjóðlífs. Því er ætlað að stuðla að víðtækum áhrifum kristinnar trúar og menningar í íslensku samfélagi. Stjórn Skálholtsfélagsins er kosin á aðalfundi félagsins og starfar félagið á grundvelli laga félagsins frá 21. júlí 2013.

9. gr.

Verndarsjóður Skálholtsdómkirkju styður við Skálholt með því að afla fjár til viðgerða, endurbóta og viðhalds á og við Skálholtsdómkirkju og ákveður sjálf söfnunarverkefni í samráði við vígslubiskup. Stjórn Verndarsjóðsins er skipuð af kirkjuráði til fjögurra ára og starfar samkvæmt Skipulagsskrá Verndarsjóðsins frá 11. ágúst 2016.

10. gr.

Áheitasjóður Þorláks biskups helga safnar fé til að prýða og febra helgihald Skálholtsdómkirkju og veitir fé til viðhalds og endurnýjunar á skrúða og áhöldum kirkjunnar. Sjóðurinn veitir einnig styrki til útgáfu á kynningarefni og kostar kaup á kertum á altari og í bænaljósastjaka. Stjórn sjóðsins skipa vígslubiskup, sóknarprestur og formaður stjórnar Skálholts. Sjóðurinn starfar í samræmi við skipulagsskrá frá 6. júlí 2017.

11. gr.

Í Skálholti skal unnið að endurheimt votlendis á hluta jarðarinnar.

Í Skálholti er friðland fugla og er skotveiði óheimil í friðlandinu.

Í landi Skálholts er stunduð skógrækt – Skálholtsskógar – samkvæmt samningi um leigu lands og ræktun skógar í landi Skálholts í Bláskógabyggð, dags. 22. júlí 2018, við Skógræktarfélag Íslands, í samstarfi við Kolviðarsjóð um kolefnisbindingu.

Í samvinnu við fræðslu- og þjónustusvið biskupsstofu skal staðurinn einnig vinna að ræktun skírnarskóga og helgilunda fyrir skógrækt sókna í umdæmi Skálholts.

Í Skálholti skal unnið að stígagerð á söguslóð og minjasvæðum og einnig á útsýnisstöðum og við náttúruperlur í landi Skálholts. Gönguleiðir og götuslóðar skulu lagðar og merktar til pílágrimagöngu, fræðslu og útivistar sem opin skal almennungi. Unnið skal eftir umhverfisstefnu þjóðkirkjunnar og í samræmi við friðlýsingu á grundvelli laga um náttúruvernd nr. 60/2013, með síðari breytingum.

12. gr.

Stjórn Skálholts skal veita umsagnir um áætlun fasteignasviðs biskupsstofu og kirkjuráðs vegna vinnu við viðhaldsverkefni dómkirkjunnar og alls húsnæðis í Skálholti, auk vega og stíga í landi Skálholts og upplýsingaskilta og vegvísa, í samræmi við samþykktu framkvæmda- og fjárhagsáætlun kirkjunnar. Í Skálholti starfar ráðsmaður á vegum fasteignasviðs sem annast daglegt eftirlit og minni háttar viðhald fasteigna kirkjunnar í Skálholti og á Suðurlandi.

Stjórn Skálholts skal tilnefna framkvæmdastjóra og/eða annan fulltrúa sinn til að sitja reglulega stöðufundi á biskupsstofu vegna viðhaldsverkefna, endurbóta og nýbygginga í Skálholti.

Stjórn Skálholts er heimilt að afla tekna til reksturs og endurbóta eða nýrra verklegra framkvæmda í Skálholti m.a. með innheimtu komu-, sýningar- eða bílastæðagjalda og með umsóknum í framkvæmda- og styrktarsjóði vegna verkefna og framkvæmda er tengst geta starfi og stöðu Skálholts.

13. gr.

Starfsreglur þessar, sem settar eru með heimild í 59. gr. laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar, nr. 78/1997, með síðari breytingum, öðlast gildi sem fyrst (sjá 2. mgr. greinargerðar).

Greinargerð.

Meginmarkmið með starfsreglum þessum er að einfalda stjórnun og skýra starfsemi sem verið hefur í Skálholti og sem birtist í framtíðarsýn og stefnumörkun fyrir Skálholt. Slík stefnumörkun var unnin í samvinnu margra aðila á árunum 2018-2020.

Lagt er til að kirkjuþing íhugi sem fyrst, hvort ekki sé tímabært, að leggja niður lög um Skálholtsskóla nr. 22/1993 og þar með skipun skólaráðs. Telur flutningsmaður ráðlagt að sú niðurfelling fylgi samþykkt á þessari tillögu þar sem annars yrði um að ræða skörun á hlutverki skólaráðs og stjórnar Skálholts. Öll helstu verkefni skólaráðsins og önnur efnisatriði sem er að finna í lögum um Skálholtsskóla er að finna í þessum nýju starfsreglum. Verkefni skólaráðsins eru að mestu falin stjórn Skálholts.

Markmið með þessum tillögum er að birta á einum stað hlutverk, heimildir og skyldur allra þeirra aðilar sem tengjast Skálholti og að hægt sé með góðu móti að átta sig á því hvaða starfsemi eigi að vera í Skálholti. Einnig er starfreglunum ætlað að sýna hver ber ábyrgð á stefnumörkun og hver sé í forsvari varðandi ólíka þætti í starfseminni á staðnum.

Þá má ætla að horfi mjög til bóta að hafa í þessum starfsreglum stutt ákvæði um hvert það félag sem hefur sérstöku eða formlegu hlutverki að gegna í Skálholti og skýra tengsl þess við staðinn, m.a. með tilvísun í skipulagsskrár. Um hlutverk hvers félags eða sjóðs er að mestu stuðst við orðalag í viðkomandi stofnskrá eða samþykkt. Því er talið rétt að vísa í þau skjöl með dagsetningum til að auka gagnsæi. Með þessum ákvæðum sem er að finna í 8., 9. og 10. gr. er einnig minnt á formlegt hlutverk og tengingu við Skálholt en við undirbúning þessara starfsreglna kom m.a. í ljós að starfræktur hafði verið sjóður með sama heiti og Áheitasjóður Þorláks biskups helga á öðrum stað á Suðurlandi en með markmið sem ekki tengdust Skálholti á neinn hátt. Einnig er í 11. gr. vísað til samnings um kolefnisbindingu og gildistíma hans.

Vísað er til laga um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað nr. 32/1963 til ævarandi eignar og umsjár. Það er ákvæði sem getur staðið sem sögulegur vitnisburður jafnvel þótt þau lög yrðu felld úr gildi í framtíðinni. Ekki er þó lagt til í þessum tillögum að áður nefnd lög verði felld úr gildi heldur gengið út frá því að þau verði

áfram til sem vitnisburður um tilgang þess að Skálholt var afhent kirkjuráði og biskupi Íslands. Með því er einnig haldið til haga því eðlilega skipunarvaldi og ábyrgð biskups og kirkjuráðs gagnvart stjórn Skálholts. Eitt markmiða með þessum tillögum er einmitt að skýra hvernig stjórn Skálholts verður sjálfstæð og ábyrg fyrir rekstri og umsjá og vígslubiskup fari með þá ábyrgð sem biskup Íslands tók á sig með því að veita Skálholti viðtöku að því marki sem teljast verður rétt í ljósi þess hlutverks sem vígslubiskupi er ætlað á staðnum með skrifstofu sinni þar og aðsetri. Öll starfsemi Skálholts byggir á þeim yfirlýsta tilgangi með afhendingunni sem kemur fram í þessum lögum og skuldbindur kirkjuna til að halda staðnum opnum fyrir öllum þeim sem hafa áhuga á Skálholti, sögu, helgi, kyrrð, útivist eða náttúru jarðarinnar. Einnig er það markmið með tillögum þessum að stjórn Skálholts verði jafn sjálfstæð og hún er orðin núna á þessu ári með ákvörðunum kirkjuráðs og erindisbréfi sem unnið er í samráði við nýskipaða stjórn Skálholts og vígslubiskupinn í Skálholti.

Talið er mjög mikilvægt að í starfsreglunum komi skýrt fram hver séu megin viðfangsefni og hlutverk Skálholts eða að tilgreind verði þau svið þar sem staðurinn og kirkjan beita sér sérstaklega auk almenns veitinga- og gistihúsareksturs. Markmið með þessum starfsreglum er að heimildir stjórnar og framkvæmdastjóra verði skýrari en verið hefur.

Ákvæði um stöðu og hlutverk framkvæmdastjóra Skálholtsstaðar ber að skoða í ljósi þess að nú á haustdögum verður auglýst starf framkvæmdstjóra með nýrri starfslýsingu og er talin rík þörf á því að það byggji á skýrum heimildum sem tryggð verða nái þessi tillaga fram að ganga. Einnig er mjög þarft að endurskoða starfslýsingu framkvæmdastjóra í ljósi þess að staða rektors hefur ekki verið setin í átta ár og þörf á því að verkefni sem rektor hafði áður verði hluti af nýjum skyldum framkvæmdastjóra.

Einnig þykir mikilvægt að áréttu hvernig öll starfsemi í Skálholti skuli taka mið af sögu og helgi staðarins. Það hefur komið mjög sterkt fram í vinnu síðustu tveggja ára við stefnumörkun.

Gert er ráð fyrir að stefnumörkun fyrir Skálholt fylgi með tillögum þessum sem fylgiskjal í gögnum kirkjuþings 2020.

Tillögur þessar eru fluttar af vígslubiskupi en hafa verið unnar í nánu samstarfi við stjórn Skálholts og í samráði við Skólaráð en hafa einnig verið kynnt í frumdrögum í Skálholtsfélaginu nýja á aðalfundi þess í júní 2020 og í nýrri drögum á fundi með kirkjuráði 12. ágúst 2020. Tillögurnar hafa orðið til í framhaldi af stefnumótunarvinnu sem hefur verið í gangi með einum eða öðrum hætti síðan 2018 og fjölmargir aðilar hafa komið að.

Reiknað er með því að kostnaður við stjórnun og ráð lækki verulega með þessum nýju starfsreglum og er það einkum við brottfall laga um skólaráðið. Er sú nýbreytni sótt í stefnumótunarvinnuna þar sem kallað var eftir einföldun á stjórnun í Skálholti og markvissari vinnubrögðum.

Flutningsmaður leggur til að tillögurnar verði afgreiddar til samþykktar á kirkjuþingi 2020 áður en gert verður hlé á störfum þingsins, þannig að þær geti tekið gildi á þessu ári.